

Sivi Fakaēsino Kalasi Fitu ‘o Hauai’i

Ngaahi Mo’oni mo ha Ngaahi Fehu’i ‘Oku Fai Mai

Tongan

Fakafe’iloaki

Ki he mo’ui lelei ‘a e to’utupu ‘o Hauai’i, ‘oku ‘i ai ‘a e fiema’u fo’ou ki he fanau ‘oku nau hu ki he kalasi fitu ke nau fai ha sivi fakaēsino, ‘a ia ‘oku ui koe sivi-mo’ui lelei ‘a e fanau.

Ko e sivi-mou’i lelei ‘a e fanau ‘oku fakahoko ia ‘e ha toketa ma’u laiseni*, tokoni toketa, pe ko ha neesi lesisita.

Ko e feitu’u sivi-mo’ui lelei ‘a e fanau ‘oku ne fakatupu ha ‘ataakai ‘oku malu pea lava ai he to’utupu ke talanoa mo e kau pofesinale ki he mou’i lelei mo e to’onga mo’ui, pea lava ai ke fai ha fakamatala ki hono ta’ofi ‘a e ngaahi palopalema ‘o e mo’ui ‘o hange ko e fu’u sino (obesity), ifi tapaka, moe loto mafasia. Ko ha toe faingamalie foki ia ki ho fanau ke ma’u ai ha ngaahi huhu malu’i ‘oku taau-mo-hono-ta’u.

Ko e ha ‘a e me’a ‘oku tonu keu ‘ilo’i’?

Ko e fanau ako katoa ‘oku hu ki he kalasi fitu kuopau ke nau fai ha sivi fakaēsino ‘o fakatatau ki he lao ‘a e siteiti ([HRS §302A-1159](#)).

‘E lava ke fai ‘a e sivi fakaēsino ‘a e fanau he mahina tahaua (12) ka hoko mai pea kimu’a he ‘uluaki ‘aho ‘oku fai ai ‘a e fakahinohino. ‘Oku ‘ikai toe fiema’u ha fakangofua ia ki he TB tuku kehe kapau ko ha fanau hū fo’ou mai ki he sisitema akó.

‘Oku fiema’u ki he ngaahi matu’a pe ko e tauhi fanau fakalao ke fakahu mai ‘a e [Foomu 14](#) kuo ‘osi hono fakafonu (Lekooti Mo’ui lelei ‘a e Tamasi’i) ki he ‘apiako ‘i he taimi te nau lesisita ai ‘a e fanau ki he kalasi fitu.

‘Oku fiema’u ke fakafonu kakato ‘a e foomu’?

‘Io. ‘I he ‘aho ‘apoinimeni sivi fakaēsino ho’o fanau, kataki ‘o ‘oange ‘a e Foomu 14 ki he toketa ke fakafonu lolotonga ‘ene ‘a’ahi ki ai. ‘Omai ‘a e Foomu 14 kuo ‘osi kakato hono fakafonu ki he ‘apiako ‘e ako ai ho fanau he kalasi fitu..

Fehokotaki (Link) ki he Foomu 14:

Ke ma’u atu ha tatau ‘o e Foomu-14 pea mo e ngaahi fakamatala ‘o fekau’aki mo ha ngaahi fiema’u ki he sivi fakaēsino ‘a e kalasi fitu, ‘alu ki he www.HawaiiPublicSchools.org pea kumi ‘aki ‘a e fo’i lea ko e “Physical Exam.”

Ko e ha ‘oku mahu’inga ai’?

Ko e taimi ‘a e fanau to’utupu ‘oku lahi ‘aupito ‘a e feliuliu’aki fakaēsino, loto hoha’a (emotional), mo e liliu fakasosiale. Lolotonga ‘a e taimi ko’eni, ‘e lava he to’utupu ke kamata ha ngaahi palopalema kehekehe ki he ‘enau mou’i, ka ‘oku lava pe ia ke ta’ofi. Ko e sivi-mou’ilelei ‘a e fanau ko ha faingamalie lelei ‘i ha ‘ataakai malu ke talanoa ai ho fanau mo e toketa ki ha me’a ‘oku nau tokanga ki ai pea lava ai ke fetokoni’aki ki hono ta’ofi ‘a e ngaahi palopalema ko ia. Ko ha faingamalie foki eni ke lava ai a ngaahi huhu malu’i ne te’eki fakahokō pea ‘e fiema’u ia kimu’a pea toki malava ke ma’u ako he kalasi fitu.

‘Oku fokotu’u he American Academy of Pediatrics ki he fanau moe to’utupu ke fai ha sivi-mo’ui lelei ‘a e fanau mo e toketa tu’o taha he ta’u.

* Kau ai kau toketa ki he faito’o fakanautal ‘oku ‘asi he [HRS§455-8](#)

Ko hai 'oku taau ke ne fakahoko ha sivi fakaēsino?

Ko e sivi fakaēsino 'oku fakahoko ia ha toketa 'oku ma'u laiseni*, toketa tokoni, pe ko ha neesi lesisita.

Ko hai tene totongi 'a e sivi fakaēsino?

Ko e sivi-mo'ui lelei 'a e fanau fakata'u 'oku malu'i 'aki ha penefiti lolotonga pea 'oku 'i he malumalu 'o e Patient Protection and Affordable Care Act (ACA).

Ko e ha 'a e Patient Protection and Affordable Care Act?

Ko e ha 'a e Patient Protection mo e Affordable Care Act, 'oku 'iloa ko e "Affordable Care Act" pe "ACA," ko ha fakalelei ki he lao 'o e mo'ui lelei na'e paasi ia he Falealea pea fakamo'oni ki ai 'a Palesiteni Barack Obama 'i Ma'asi 2010 ko e lao. 'Oku fakataumu'a 'a e lao ko'eni ke fakalalakaka 'a e lelei 'o e mou'i, 'ausia, pea ma'ama'a 'a e totongi 'o e toketa mo e 'inisiua 'i 'Amelika.

'Oku fiema'u nai 'a e huhu malu'i pea toki lava ke ma'u ako he kalasi fitu?

'Io, fakataha pea mo e sivi fakaēsino, ko e Lao 'a e Siteiti 'o Hawaii ki he fanau ako ke nau ma'u 'a e ngaahi huhu malu'i kimu'a pea toki kamata 'a e kalasi fitu. Teke lava 'o ma'u ha fakaikiiki ki he ngaahi fiema'u 'o e huhu malu'i he uepisaiti Potungāue Mo'ui 'o Hawaii:

<http://health.hawaii.gov/docd/school-health-requirements/>.

Ko e ha 'e hoko ki he fanau kuo te'eki fai ha sivi fakaēsino kimu'a pea hu ki he kalasi fitu?

Kapau ne te'eki fakahoko ha sivi fakaēsino ki he fanau ako he 'uluaki 'aho 'o e kalasi fitu, 'e kei malava pe ke tali 'ene 'alu ki he akó. Ka neongo ia, ko e Potungāue Mo'ui pea mo e Potungāue 'o e Ako te nau ngāue fakataha pea mo fetu'utaki ki he matu'a 'o e fanau ako pea ko kinautolu 'oku kau tauhi fanau ki he faha'i ta'u ako, ke fakaloto'i pea 'ai ha 'apoinimeni ke vakai'i mo'ui-lelei-fanaú..

'Oku tatau pe nai 'a e sivi sipoti pea mo e sivi fakaesino?

'Ikai, ko e sivi sipoti 'oku fakahoko ia ke ma'u he kau va'inga ha ngofua ke kau he sipoti ka ko e sivi fakaēsino 'oku lahi ange 'a e sivi ki he fakalukufua 'o e mo'ui lelei 'a e fanau.

'E lava nai ke fakahoko 'a e sivi sipoti pea mo e sivi fakaēsino he 'apoinimeni tatau pe?

'Io, 'oku lelei ange ki he kau tauhi mo'ui lelei ke nau fakahoko 'a e ongo sivi he 'apoinimeni tatau pe.

'Oku 'i ai ha 'inisiua 'e faingamalie ki he ngaahi famili si'isi 'a e pa'anga-hu-mai?

'Io. Ko e Medicaid ko ha polokalama 'oku fengau'e'aki ai 'a e fetulolo mo e siteiti, 'a ia 'oku ma'u ai 'a e 'inisiua mo'ui lelei kiate kinautolu 'a e fanau mo e kakai ta'u lahi 'oku si'isi'i 'a e pa'anga-hu-mai. 'A'ahi ki he uepisaiti 'a e Potungāue 'o e Human Services MedQUEST: mybenefits.hawaii.gov/medicaid-faqs/ ki hono fakaikiiki.